

## HEBT Û TEKFÎR



Yêk ji mesele yên derheq peywenda îman û 'emelê salih digel seadeta uxrewî û her wiha peywenda kufr û 'isiyan digel bextreşî ya ebedî ku jê tê xebirdan ev e:

Gelo girêdana her bêhnekî ya îman û kufrê her wiha karê qenc û xirab digel desthata wan ya axiretî bê şik û sabit e? an çêdibê guherîn bikevitê? Mesela, gelo mirov dikarê esera gunehêkî pê karekî qenc jina bibê? an esera başiyekî pê gunehêkî pûç bikê?

Gelo kesekî ku di du dewrana da 'emrê xwe hem di nav îman û qencîyê da derbaz kiriye hem jî di nav kufr û neguhdarî û 'isiyanê de, wê sernivîsa wî çewa bê? Gelo zemanekî wê xêr jêra bîn dayîn û bikevê xweşîyê û zemanekî jî wê ceza û 'ezab bidinê? an mesele bi awayek dî ye?

Ev mesela he mesela «hebt» û «tekfîr»ê ye ku ji kevn da navbeyna mutekellimên Eş'erî û Mu'tezilî da xirecir hebûye li ser vê meselê. Emê di vê dersê de bîr û bawera Şî'an bi kurtî vê derheqê da bêjîn.

Peywenda îman û kufrê

Di dersên borî da me zanî qet çi karên qenc bêy baweriya eslên dînî nabê sebebê bexteweriya ebedî. Bi gotinek dî: kufr sebebê pûç kirin û bê eser kirina karê qenc û baş e.

Li vêderê em ser gotina pêşda zêde bikîn ku: îmana mirov di axirîka 'emr de eserên xirabên kufra pêşda jinav dibê û mehwa dikê û wek tîrojên ronahîyê tarîfîyê pêşda radikê. Bervajîyê wê jî vêca heye ku kufra dûmahîka 'emr, eserên îmana pêşda jinav dibê û mehwa dikê û perwende û dosya mirov reş û sernivîsa wî xirab dikê. Heçweku agir li bêderekî bikevê hemî başîyan dişewitênê.

Msalek dî eger em bînin ev e ku îman çirayeke ku di mala dil da hatiye berdan û mala dil pê ronahî bûye û kufr tefîn û temrîna wê çirayê ye ku mala dil di nav reşî û tarîfîyê da ye. Heta ku mirov di vê cihanê da ye daim ev guherîn û cih guhaztin jêra mumkin e, car çêdibê çira geş di dilê wî da hîlbê û car heye kêma ronahî bê û car heye êkcar bitemirê, evahe heta hingê ye ku di vê cihanê da bijî, lê dema mirov ji vê dinyayê bar kir êdî çira wî di halê mirina wî di çî halî da bê êdî kêma û zêde nabê û heqê bijartinê jê tê girtin (binêrin dersa 49).

Ev esera ku di navbeyna kufr û îmanê da heyî gorekî nêrîna Qur'ânê şik û şubhe têda nîne û gelek ayet vê derheqê da hene ku yêk ji wan: Texabun / 9, kerem dikê: «kesê îmanê bi Xudê bîne û karên layiq û qenc bikê wê (Xuda) karên wî yên xirab pûç û mehwa bikê».

Di sûretê Beqere, ayeta 217 da jî dibêjê: «kesê ji hewe ji dîne xwe bizivirê û di halê kufrê da bimirê karên wî di دنیا û axiretê da pûç dibê û evênhe ew cehnemî ne ku wê li wir bimînin»[1].

Peywenda karê qenc û xirab

Wek peywend û girêdana ku di navbeyna îman û kufrê da heyî mirov dikarê li vêderê jî bêjê. Lê ne bi awayê giştî û awayek wereng ku ji her û her ra karê baş di name ya 'emelê wî da sabit bê û 'emelê nebaşê pêşde jinav çûbê (çewa ku hinek ji mutekellimên Mu'tezilî gotin) ...

Vê derheqê de gereke mesele ji hev werê qetandin, bi vî awayî: hinek karên qenc eger bi durustî û baş û meqbûl pêk bên eserên xirab yên pêşde jinav dibin; wek tewbê ku eger bi awayek meqbûl pêk bê, gunehên mirov 'efû dibin û tîna bexşîn (Nisa / 110, Alê İmran / 135, En'âm / 54, Şûra / 25, Zumer / 53 û

...).

Tewbe wek tîrojê ye ku tam dikevê ser nuqta tarî û ewê ronahî dikê. Lê her karek qenc esera her gunehê jî nav nabê. Ji ber vê ye ku mirovê bawerdar heta bi demekî giriftarê kêşana cezayê gunehê xwe bibê û paşî ra biçê di bihişta her daim heyî da. Heçweku rûhê mirov çend alî ye; her birek jî karên baş û xirab bi alîyek yê wê ve girêdayî ne. Mesela, karê baş ku alîyê «A»yê ve girêdayî ye nikarê esera guhhê alîyê «B» jî nav bibê, illa ku 'emel û karê qenc û baş ewqas ronahî bê ku ronahiya wê bigehê alîyên dî yên rûh, an guneh gelek esera xwe hebê û genî bê ku tarîtyê ser karê baş da bidê.

Di hedîsa şerîf de hatiye ku nimêja meqbûl gunehan dişo û dibê sebebê 'efû bûna wan. Qur'ana pîroz kerem dikê: «di du alîyê rojê û qismekî jî şevê nimêj bike! Birastî başî, nebaşîyê jî nav dibin»[2]. (Hûd / 114)

Hinek jî gunehan wek: pêk neanîna heqê dê û baba û eziyeta wan; 'ereq vexwarin û ... heta bi demekî dibin sebebê qebûl nebûna îbadet. An minnet kirina piştî arîkarîyê, xêra wê jî nav dibê. «لَا وَءَانَا مَ بَيْنَ ذَٰلِكَ أَهِيًّا أَيْ»  
.264 / Beqere «nekin pûç eziyetê û minet pê xwe yên qencî - وَالْأَدَى - تَبَطَّلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَدَى»

Lê mirov nikarê qanûn û qa'ideyek giştî jî vê meselê ra bidê û jî qasê tesîr kirin û awayê eser danînê gereke em jî rêka wehyê û xebirdanên Pêxember (selat û selam li ser wî û alê wî bin) û binemala wî ya pak ve dest ve bînîn. Gotina vê çendê jî baş e ku carna karên baş û xirab esera xwe jî xweşî û nexweşî û tewfîq û selba tewfîqê û ... di vê dinyayê bi xwe da jî heye, mesela qencî ya digel xelkê û nexasma dê û bab û famîl dibê sebebê dirêjiya 'emr û def'a afetan û belayan, an bê qîmet kirina mezina û nexasma seydayê mirov dibê sebebê bê tewfîqîyê. Lê di her hal û karî da cihê girtina xêr û cezayê 'alema axiretê ye, û ewa di dinyayê da nabê pêşîgirê wê .

[1] - - وَمَنْ يَرْتَدِدْ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَيَمُتْ وَهُوَ كَافِرٌ فَأُولَٰئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

[2] - - وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفِي النَّهَارِ وَزُلْفًا مِّنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ ذَلِكَ ذِكْرَى لِلذَّاكِرِينَ